

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Сучасне суспільство наповнено технологічними і економічними інноваціями. Не менш широкі і соціальні зміни. Цим пояснюється необхідність перегляду, з одного боку, вибору форм освіти, яка забезпечить можливість отримання роботи, а, з іншого боку, значущості придбання додаткових знань, що відносяться до категорії «завжди затребуваних».

Таким чином, оскільки відбувається процес формування «інформаційної економіки, заснованої на соціально-економічних змінах і технологічній революції, то знання і обробка інформації є важливими елементами економічного розвитку» [1, с. 103]. Вчені неодноразово відзначали зростаюче значення так званої економіки, керованої знаннями. [2, 3]. Саме це дає підставу для забезпечення організаційного навчання. Будь-яка організація, як суб'єкт господарської діяльності, повинна орієнтуватися на організаційне навчання. «Стратегічно компетентною організацією є та, яка спеціально займається процесом організаційного навчання» [4, с. 92]. Концепція знань отримала дійсне визнання тільки протягом останніх років. Це, на думку Туруча Е., обґрунтовано «чотирима причинами, кожна з яких підкреслює ризик, пов'язаний з поганим менеджментом знань: 1) велика частина фіксованих витрат, пов'язаних з виробництвом товарів і послуг, випадає на долю виробництва, а не на їх поширення або розподіл, 2) у міру зростання знання мають тенденцію розгалужуватись і розпадатись на фрагменти. Швидко і ефективно відтворення знань може представляти джерело конкурентної переваги, 3) важко зрозуміти значення інвестицій в знання, оскільки їх результатом може бути руйнування очікувань через виробництва незвичних знань, 4) навіть якщо активи знань становлять значну економічну цінність, дуже складно передбачити, хто заволодіє лівовою часткою цих інвестицій» [5, с. 95]. Не менш важливе значення мають і джерела знань, і забезпечення доступу до них. Інформаційні технології змінюють стереотипи відносин між професіоналами та непрофесіоналами, між вузами і роботодавцями, між роботодавцями і працівниками. Все це створює умови для затребуваності дуальної освіти, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування важливості дуальної освіти як форми соціального партнерства вищих навчальних закладів та роботодавців. Для досягнення мети автори ставлять

такі завдання: 1) узагальнити досвід досліджень дуальної освіти і соціального партнерства; 2) визначити затребуваність соціального партнерства вищих навчальних закладів та роботодавців; 3) обґрунтувати значимість дуальної освіти для випускників економічних вузів як наслідок успішного соціального партнерства вищих навчальних закладів та роботодавців. Зміни технологій виробництва і комунікації призвели до зростання частки креативної та розумової праці і відповідно до зміни структури попиту на ринку праці. Для того щоб бути конкурентоспроможними на ринку, сучасні підприємства потребують фахівців, які володіють певним набором нових знань і навичок. Для того, щоб їх випускники відповідали потребам роботодавців, вищим навчальним закладам потрібно аналізувати тенденції на ринку праці, в суспільстві та шукати нові методи формування та розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців, що неможливо зробити без партнерства з роботодавцями. Вивченню проблем щодо соціального партнерства вищих навчальних закладів і роботодавців присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, зокрема, Ільч Л.М., Тарасенко С. І., Циган В.В., Савченко Г.О. та ін.

Партнерство вищих навчальних закладів та роботодавців в тих, чи інших формах існувало завжди. За даними опитування роботодавців, проведеного авторами в січні-лютому 2019 року, 62,5% роботодавців мають досвід соціального партнерства з вузами, 18,8% роботодавців не мають досвіду соціального партнерства з вузами, але планують налагодити співробітництво з ними. Для більшості представників бізнесу соціальне партнерство зводиться до проходження практики студентами на підприємствах - 43,8% та участь роботодавців в «ярмарках вакансій» - 33,8%. Укладаючи договори про співпрацю з вищими навчальними закладами у вигляді проходження здобувачами освіти виробничих практик на підприємстві, роботодавці переслідують свої короткотермінові цілі – пошук потенційних працівників, адже для бізнесу навчальні заклади є головним джерелом майбутніх кадрів. В сучасних умовах підвищення конкурентоспроможності підприємства безпосередньо пов'язане з «людським капіталом», що підсилює необхідність системного підходу до партнерства бізнесу і університетів, створення освітньої екосистеми, яка б включала усіх зацікавлених сторін: роботодавців, державу та

навчальні заклади. Соціальне партнерство у сфері освіти є ефективним засобом взаємодії між навчальними закладами і підприємствами, в основі якого взаємовигідні відносини усіх зацікавлених сторін: держави, навчальних закладів та роботодавців.

Партнерство бізнесу і університетів, що здійснюється з урахуванням довгострокових цілей і стратегій розвитку, дозволило б вірно оцінити потреби роботодавців, визначити розриви між необхідними та існуючими навичками здобувачів освіти та розробити навчальні програми, які б допомогли усунути ці розбіжності.

На шляху розширення партнерства вищих навчальних закладів і роботодавців на думку фахівців є певні бар'єри: потреби бізнесу не завжди відповідають стратегії університету; існує невідповідність можливостей університетів щодо задоволення потреб бізнесу; бюрократичні бар'єри; фінансові обмеження; невідповідність в очікуваннях і цілях, очікування результатів від співпраці не взаємно визнані партнерами; нездатність домовитися про майбутнє інтелектуальної власності, яка може бути створена; суперечливі погляди на управління виплатами та зобов'язаннями між потенційними партнерами [6]. Впровадження дуальної форми здобуття освіти має на меті об'єднати навчання та роботу за фахом, забезпечивши таким чином баланс інтересів між сучасними потребами роботодавців в робітниках, які володіють необхідними знаннями і навичками, і їх пропозицією. Термін «дуальна система» (від лат. *dualis* – подвійний) був введений у педагогічну термінологію в середині 60-х років минулого століття у ФРН – як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання. Дуальність як методологічна характеристика професійної освіти передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфери з підготовки кваліфікованих кадрів певного профілю в рамках організаційно-відмінних форм навчання [7]. Успішні приклади впровадження дуальної освіти спочатку в Німеччині, а потім в інших розвинутих країнах свідчать про її ефективність. Дуальна форма здобуття освіти - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [8]. У дуальній системі навчання роль роботодавця стає гетерогенною, а саме він виступає в ролі наставника, що консультує процес практичної діяльності на підприємстві; в ролі тьютора, коригуючого спосіб вирішення виробничої проблеми з урахуванням значущості вирішення цієї проблеми для професійної діяльності і пояснює наслідки успішного вирішення і ризику невдалого рішення; в ролі консультанта, що прогнозує найбільш раціональну поведінку в рамках професійної діяльності. Можливість спостереження всіх вищеназваних ситуацій на робочому місці створює максимально ефективні для

організаційного навчання умови, де відбувається процес формування професіоналів, компетентності яких будуть відповідати очікуванням роботодавців. З іншої сторони запровадження дуальної освіти дозволить здобувачу освіти отримати більш повне уявлення про майбутню професію ще в процесі навчання, що допоможе обрати напрям спеціалізації та окреслить ті сфери, де є необхідність придбання додаткових знань, затребуваних роботодавцями. В цьому випадку відбувається перехід від накопичення знань та навичок «на всякий випадок» до орієнтації на такі, що є дійсно необхідними для професійної кар'єри. Дуальна освіта сприятиме розвитку і вдосконаленню системи вищої освіти, а саме: 1) забезпечить баланс потреб роботодавців та випускників вузів; 2) стане основою для розвитку нового покоління працівників, здатних демонструвати глибокі теоретичні знання і вміння та навички їх застосування на практиці в різних сферах професійної діяльності; 3) буде сприяти відродженню наставництва і підвищенню ролі експертів, що, як наслідок, підвищить якість професійної діяльності як у сфері освіти, так і в практиці підприємств; 4) підтвердить значимість професіоналів у формуванні напрямків організаційного навчання; 5) дозволить вибрати ті форми навчання протягом усього життя, які будуть цікаві молодим фахівцям, оскільки забезпечать їм матеріальні вигоди і сформуєть мотивацію для роботи над собою. Крім того виправдають дбайливе ставлення до професіоналів і експертів, що призведе не тільки до успішної діяльності підприємств, але і усвідомлення необхідності соціального партнерства названих учасників.

Список літератури

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. Пер. с англ. - М.: ГУ ВШЭ. 2000.-608 с.
2. Джанетто К., Уиллер Э. Управление знаниями. Руководство по разработке и внедрению корпоративной стратегии управления знаниями. М.: Добрая книга, 2005. – 192 с.
3. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли. М.: Эксмо-Пресс, 2007. – 480 с.
4. Ходкинсон Джерард П., Сперроу Пол Р. Компетентная организация: психологический анализ процесса стратегического менеджмента. Пер. с англ. – Х.: Издат-во Гуманитарный Центр. 2007. – 390 с.
5. Turuch E. Knowledge management: auditing and reporting intellectual capital // Journal of General Management, V. 26(3), 2001, p. 26–40.
6. Wilson T. A Review of Business-University Collaboration. [Електронний ресурс]. Доступно: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/32383/12-610-wilson-review-business-university-collaboration.pdf. Дата звернення: 25.03.2019.
7. Дуальна освіта. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-technichna-osvita/dualna-osvita>.

8. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти // Офіційний вісник України. - 2018 р., № 76, стор. 119, стаття 2548